

INTOXICAȚIA INVOLUNTARĂ CU SUBSTANȚE PSIHOACTIVE

Conf. univ. dr. Ioan GÂRBULEȚ

Abstract: *Intoxication is a cause of non-imputability covered by Article 29 of the Criminal Code. For this ground of non-imputability to exist, the following cumulative conditions must be met: an act stipulated by criminal law has been committed; the state of intoxication is involuntary and is caused by alcohol or other psychoactive substances; the state of intoxication leads to the perpetrator's inability to realize or control his actions or inactions; the state of involuntary intoxication is complete and exists at the time of the commission of the act stipulated by criminal law.*

The study is only concerned with involuntary intoxication with psychoactive substances, so the questions that may arise are the following: Is this ground of non-imputability applicable to involuntary intoxication with psychoactive substances? What happens if the involuntary use of psychoactive substances occurs shortly before or some time after the commission of a crime? How do we define "under the influence", "psychoactive substances", "psychoactive effects" and "use"? When can we say that a person is "under the influence of psychoactive substances"?

Keywords: *involuntary intoxication; psychoactive substances; cause of non-imputability; under the influence of psychoactive substances*

1. Aspecte generale

Intoxicația involuntară cu substanțe psihoactive constituie o realitate a zilelor noastre, fiind mai des întâlnită în rândul tinerilor, în special, a acelor care frecventează cluburile, barurile, discotecile etc.

Traficanții de astfel de substanțe au tot interesul ca în această sferă să intre cât mai multe persoane și, nu de puține ori, procedează la intoxicația involuntară cu substanțe psihoactive pentru a crea mai întâi dependență, iar ulterior, o astfel de metodă va aduce mai mulți clienți și prin urmare, se pot obține sume importante de bani.

Din datele Raportului național privind situația drogurilor pe anul 2023, întocmit de Agenția Națională Antidrog¹, la nivelul Regiunii București/Ilfov rezultă următoarele:

¹ https://ana.gov.ro/wp-content/uploads/2025/01/RAPORT-NATIONAL-PRIVIND-SITUATIA-DROGURILOR_2023.pdf.

- creșterea continuă a consumului oricărui tip de drog ilicit de-a lungul vieții, de la 13,9% în 2013, la 15,9% în 2016, ajungând la 23,7% în 2019. Similar, consumul oricărui tip de drog ilicit în ultimul an se triplează față de anul 2013: 16,5%, comparativ cu 5,4% în 2013;

- grupele populaționale care înregistrează prevalențe mai ridicate ale consumului oricărui drog ilicit sunt categoriile de vârstă 15-19 ani (22,8% pentru consumul experimental, 15,1% pentru consumul recent, 12,1% pentru consumul actual), 20-24 ani (32,9% pentru consumul experimental, 25,9% pentru consumul recent, 16,4% pentru consumul actual) și 25-29 ani (26,2% pentru consumul experimental, 17,9% pentru consumul recent, 10,5% pentru consumul actual);

- cei mai mulți dintre respondenții care au declarat consumul unui drog ilicit cel puțin o dată în viață sunt de sex masculin (66,5%), au finalizat studii liceale sau post-liceale (71,3%), sunt angajați cu contract de muncă pe perioada nedeterminată (53,2%), au vârsta cuprinsă între 25-34 ani (54,1%);

- majoritatea deceselor asociate consumului de droguri de la nivel național sunt înregistrate în această regiune, cea mai mare parte dintre ele fiind determinată de consumul de opiacee, în special de cel de metadonă.

Așadar, creșterea consumului de droguri, în special, în rândul tinerilor este alarmantă, una dintre metodele folosite de traficanți fiind cea a „intoxicației involuntare” cu substanțe psihoactive.

În studiul de față vom analiza intoxicația doar sub aspectul dreptului penal, deoarece analiza acestei instituții sub aspect criminologic, sociologic etc. excedează sfera noastră de preocupare.

2. Aspecte generale privind intoxicația

2.1. Noțiune și reglementare

Intoxicația este o cauză de neimputabilitate reglementată în art. 29 din Codul penal. Potrivit acestui text de lege, *„Nu este imputabilă fapta prevăzută de legea penală săvârșită de persoana care, în momentul comiterii acesteia, nu putea să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu putea să le controleze, din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive”*.

În vechiul Cod penal, această cauză de neimputabilitate era denumită „Beția” și era reglementată în art. 49, care prevedea că *„(1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă făptuitorul, în momentul săvârșirii faptei, se găsea, datorită unor împrejurări independente de voința sa, în stare de beție completă produsă de alcool sau de alte substanțe. (2) Starea de beție voluntară completă produsă de alcool sau de alte substanțe nu înlătură caracterul penal al faptei. Ea poate constitui, după caz, o circumstanță atenuantă sau agravantă”*.

Așadar, se poate observa cu ușurință, că între vechiul text și noul text de lege, pe lângă faptul că denumirea marginală de „beție” a fost înlocuită cu „intoxicație”, există și câteva deosebiri, astfel:

- vechiul text prevedea ca făptuitorul, în momentul săvârșirii faptei, să se găsească, datorită unor împrejurări independente de voința sa, într-o stare de beție completă produsă de alcool sau de alte substanțe, în timp ce noul text prevede doar ca făptuitorul, în momentul comiterii faptei, să nu poată să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori să nu poată să le controleze din cauza intoxicării involuntare cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive;

- vechiul text se referea la alcool sau de alte substanțe în timp ce noul text se referă la alcool sau la alte substanțe psihoactive, fiind mult mai precis în acest sens;

- vechiul text prevedea și o circumstanță atenuantă sau agravantă, după caz, noul text eliminând această prevedere, întrucât o astfel de situație este reglementată în textele generale care reglementează circumstanțele atenuante sau agravante.

În limbajul obișnuit, prin intoxicație se înțelege starea patologică provocată de introducerea sau acumularea în organism a unor substanțe toxice².

În doctrină, intoxicația a fost definită³ ca o stare psihofizică anormală a persoanei datorată efectelor pe care le au asupra organismului și facultăților psihice ale persoanei, anumite substanțe psihoactive introduse în corpul său, astfel că săvârșirea faptei într-o astfel de stare cu îndeplinirea anumitor condiții nu poate fi imputabilă făptuitorului.

În prezent, cea mai frecventă stare de intoxicație este intoxicația alcoolică, însă nu poate fi neglijată nici intoxicația cu alte substanțe psihoactive (spre exemplu, etnobotanicele, marijuana, cocaina, heroina etc.), care are o creștere exponențială de la an la an.

2.2. Felurile stării de intoxicație

În funcție de cauzele care au provocat-o și de intensitatea acesteia, în doctrină⁴, s-a arătat că există mai multe categorii de intoxicație. Astfel:

- **intoxicația involuntară completă** este acea formă de intoxicație cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive în care o persoană ajunge independent de voința ei, fie în mod accidental, fie din eroare, și care conduce la pierderea capacităților intelective și volitive. Spre exemplu, o persoană crede că consumă apă simplă, însă, în realitate, în apă au fost dizolvate droguri care fac ca aceasta să nu își poată dea seama de acțiunile și inacțiunile sale sau să își dirijeze în mod conștient voința.

² <https://dexonline.ro>.

³ A se vedea C. Mitrache, Cr. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală, Ediția a III-a revăzută și adăugită*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 206.

⁴ A se vedea F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal. Partea generală, Vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2014, pp. 419-422; C. Mitrache, Cr. Mitrache, *op. cit.*, pp. 207-208; M. Udrouiu, *Sinteze de drept penal. Partea generală. Vol. I*, Editura C.H. Beck, București, 2020, pp. 239-240.

- *intoxicația involuntară incompletă*. Chiar dacă o persoană ajunge independent de voința ei, fie în mod accidental, fie din eroare, într-o astfel de stare, ea nu poate fi reținută ca și cauză neimputabilitate, putând constitui cel mult o circumstanță atenuantă judiciară. O astfel de intoxicație nu conduce la pierderea totală a capacităților intelective și volitive.

- *intoxicația voluntară completă* nu constituie o cauză de neimputabilitate, chiar dacă conduce la pierderea capacităților intelective și volitive, ci, după caz, poate constitui circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. f) C. pen. (săvârșirea infracțiunii în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive, când a fost provocată în vederea comiterii infracțiunii) sau un element constitutiv al infracțiunii (conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe – art. 336 C. pen.);

- *intoxicația voluntară incompletă* nu constituie o cauză de neimputabilitate, putând constitui o circumstanță sau un element constitutiv al infracțiunii.

Codul penal, în dispozițiile art. 29, reglementează doar intoxicația involuntară completă.

2.3. Condițiile stării de intoxicație

Pentru existența acestei cauze de neimputabilitate sunt necesare îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

2.3.1. Să fie săvârșită o faptă prevăzută de legea penală

Numai în situația în care se comite o faptă prevăzută de legea penală se verifică condițiile de existență ale acestei cauze de neimputabilitate, în caz contrar, nu se pune o astfel de problemă.

În acest context, trebuie să precizăm faptul că nu are nicio relevanță dacă fapta penală s-a consumat sau a rămas în forma tentativei pedepsibile sau dacă a fost comisă printr-o acțiune sau inacțiune. De asemenea, nu prezintă relevanță nici încadrarea juridică a faptei sau participația penală.

2.3.2. Starea de intoxicație să fie involuntară și să fie provocată de alcool sau de alte substanțe psihoactive

Așa cum arătam mai sus, pentru a fi incidentă această cauză de neimputabilitate este absolut necesar ca intoxicația să fie involuntară, adică persoana care comite o faptă prevăzută de legea penală să ajungă în această stare independent de voința ei, fie în mod accidental, fie din eroare.

Intoxicația poate fi provocată de alcool, de alte substanțe psihoactive sau de amândouă concomitent.

Trebuie să precizăm faptul că art. 241 din Legea nr. 187/2012 prevede în mod expres că „prin substanțe psihoactive se înțelege substanțele stabilite prin lege, la propunerea Ministerului Sănătății”.

2.3.3. Starea de intoxicație să conducă la imposibilitatea făptuitorului să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori imposibilitatea de a le controla

Această condiție se referă la starea de intoxicație completă, respectiv la situația în care făptuitorul nu își poate da seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori nu poate să le controleze.

În situația în care făptuitorul ajunge în această stare din vina sa și nicidecum involuntar, această cauză de neimputabilitate nu poate fi reținută. Spre exemplu, făptuitorul consumă în mod voluntar alcool și droguri ajungând într-o stare de intoxicație completă, iar în această stare distruge un autoturism parcat pe stradă sau incendiază o locuință. În acest caz, el va răspunde penal pentru infracțiunile comise.

2.3.4. Starea de intoxicație involuntară completă trebuie să existe în momentul comiterii faptei prevăzute de legea penală

Pentru a fi reținută această cauză de neimputabilitate este absolut necesar ca starea de intoxicație involuntară completă să existe în momentul comiterii faptei prevăzute de legea penală. În situația în care ea există înainte sau după comiterea faptei, fapta comisă constituie infracțiune.

În cazul infracțiunilor continue, continuate etc. care au o durată de desfășurare în timp, este necesar ca starea de intoxicație să existe pe toată durata intervalului de timp în care se comite infracțiune. În cazul în care există perioade de luciditate sau anumite acte au fost comise când făptuitorul nu se afla în această stare, nu poate fi reținută această cauză de neimputabilitate

În cazul infracțiunilor progresive, starea de intoxicație trebuie să existe în momentul comiterii acesteia, nefiind necesar ca ea să existe și la momentul producerii rezultatului mai grav.

În cazul infracțiunilor omisive, când legea prevede obligația făptuitorului de a acționa într-un anumit fel, este necesar ca starea de intoxicație involuntară completă să existe pe toată această perioadă.

În general, stabilirea existenței stării de intoxicație se realizează pe baza unei expertize medico-legale, care poate fi coroborată cu alte probe administrate în cursul urmăririi penale sau al judecății⁵.

⁵ Potrivit art. 33 din Ordinul nr. 1.434/687/C/202 pentru modificarea și completarea Normelor procedurale privind efectuarea expertizelor, a constatărilor și a altor lucrări medico-legale, aprobate prin Ordinul ministrului justiției și al ministrului sănătății nr. 1.134/C/255/2000: „(1) În vederea efectuării expertizei medico-legale pentru a stabili intoxicația etilică, recoltarea sângelui necesar pentru determinarea alcoolemiei se face în cadrul instituțiilor de medicina legală sau, dacă acest lucru nu este

2.4. Efectele stării de intoxicație

Principalul efect al acestei cauze de neimputabilitate constă în aceea că fapta comisă *nu constituie infracțiune*, întrucât lipsește una din trăsăturile esențiale ale infracțiunii, respectiv imputabilitatea.

Fapta comisă în condițiile stării de intoxicație involuntară completă este neimputabilă și prin urmare *nu pot fi aplicate pedepse sau măsuri educative*.

Totuși, în această situație este posibilă aplicarea unor *măsuri de siguranță*. Spre exemplu, se poate dispune obligarea la tratament medical, internarea medicală sau confiscarea specială, în funcție de datele concrete ale cauzei.

Intoxicația involuntară completă produce efecte *in personam*, astfel că această cauză de neimputabilitate *nu se extinde și asupra participanților* (coautori, complici, instigatori).

Pentru a se reține această cauză de neimputabilitate și cu privire la participanți este absolut necesar să se verifice pentru fiecare în parte dacă sunt îndeplinite condițiile stării de intoxicație involuntară completă analizate mai sus.

În cazul în care este incidentă această cauză de neimputabilitate pentru autorul faptei, pentru coautorii, complicitii și instigatorii care răspund penal se va reține participația improprie (intenție – lipsă de vinovăție). În cazul coautoratului ori complicității concomitente comise în forma participației improprii, prezența făptuitorului aflat în stare de intoxicație va fi avută în vedere la analiza reținerii circumstanței agravante a comiterii faptei de trei sau mai multe persoane împreună, prevăzută de art. 77 lit. a) C. pen.⁶

Sub aspect procesual, în situația în care se constată incidența stării de intoxicație involuntară completă, în faza de urmărire penală, procurorul va dispune soluția *clasării*, iar dacă acesta intervine în cursul judecății, instanța va dispune *achitarea*.

În privința *răspunderii civile*, în cazul stării de intoxicație involuntară completă se vor avea în vedere dispozițiile art. 1367 alin. (2) C. civ., conform cărora „cel care a cauzat prejudiciul este răspunzător, dacă starea vremelnică de tulburare a minții a fost provocată de el însuși, prin beția produsă de alcool, de stupefiante sau de alte substanțe”. Așadar, din interpretarea *per a contrario* a acestui text, rezultă că nu poate fi atrasă răspunderea civilă a celui care a comis fapta în stare de intoxicație involuntară completă, deoarece a acționat fără discernământ⁷.

posibil, în alte unități sanitare de la toate persoanele aduse de organele competente, cu respectarea normelor metodologice privind recoltarea probelor de sânge în vederea stabilirii intoxicației etilice” (...) „(3) Calculul retroactiv al alcoolemiei se efectuează numai în institutele de medicina legală de către o comisie formată dintr-un medic legist primar și un farmacist sau toxicolog primar, care lucrează în cadrul laboratorului de toxicologie medico-legală al institutului respectiv, ambii având statutul de expert” (...) „(7) Expertiza medico-legală pentru stabilirea intoxicației cu substanțe psihoactive sau a conducerii unui vehicul sub influența substanțelor psihoactive se face de către o comisie constituită conform alin. (3)”.

⁶ A se vedea M. Udriș, *op. cit.*, vol. I, pp. 242

⁷ Ibidem.

Întrucât studiul nostru se referă doar la intoxicația involuntară cu substanțe psihoactive, în continuare vom încerca să răspundem la câteva întrebări care pot fi ridicate în practica judiciară și anume: Este aplicabilă această cauză de neimputabilitate în cazul intoxicației involuntare cu substanțe psihoactive? Ce se întâmplă în cazul în care consumul involuntar de substanțe psihoactive are loc cu puțin timp înainte de comiterea unei infracțiuni (spre exemplu, 1-3 ore) sau cu o perioadă de timp în urmă (spre exemplu, câteva zile, săptămâni etc.) față de momentul comiterii unei infracțiuni? Cum definim noțiunile de „sub influența”, „substanțe psihoactive”, „efecte psihoactive” și „consum”? Când putem afirma că o persoană se află „sub influența substanțelor psihoactive”?

3. Este aplicabilă această cauză de neimputabilitate în cazul intoxicației involuntare cu substanțe psihoactive?

Nu de puține ori o persoană poate ajunge independent de voința ei, fie în mod accidental, fie din eroare, într-o stare de intoxicație involuntară cu substanțe psihoactive. În această situație, întrebarea este următoarea: persoana respectivă, dacă comite o infracțiune fără să știe că este intoxicată, vă răspunde din punct de vedere penal?

Așa cum arătam mai sus, pot fi invocate cu succes dispozițiile art. 29 C. pen., numai în cazul *intoxicației involuntare complete*, respectiv atunci persoana care a comis fapta prevăzută de legea penală ajunge, independent de voința ei, fie în mod accidental, fie din eroare, la pierderea capacităților intelective și volitive.

În cazul *intoxicației involuntare incomplete* cu substanțe psihoactive nu este incidentă această cauză de neimputabilitate, întrucât chiar dacă persoana ajunge independent de voința ei în această stare, ea nu conduce la pierderea totală a capacităților intelective și volitive.

Prin urmare, spre exemplu, dacă o persoană consumă droguri în mod involuntar, fără a cunoaște acest lucru, și conduce un autoturism pe drumurile publice, cel puțin teoretic, comite infracțiunea de art. 336 alin. (2) C. pen., respectiv conducerea unui vehicul sub influența unor substanțe psihoactive, deoarece consumul unor astfel de substanțe provoacă în corpul uman anumite modificări, de care orice persoană responsabilă își dă seama.

S-a susținut științific că substanțele psihoactive sunt substanțe care odată ce pătrund în corp exercită efecte asupra sistemului nervos central și periferic, precum influențarea funcțiilor psihice (gândirea, raționamentul critic, voința etc.), influențarea funcțiilor senzoriale (văzul, auzul etc.) și a funcțiilor neuromotorii (echilibrul, timpii de reacție motorie, reflexele, coordonarea motorie etc.), iar după pătrunderea în corpul uman, substanțele psihoactive ajung prin absorbție în sânge și, astfel, cu fiecare contracție cardiacă, adesea accelerată de efectele clinice datorate consumului, ajung atât în ficat, unde se petrece în cea mai mare parte detoxifierea prin

metabolizare și formare de metaboliți, inițial activi ulterior inactivi, cât și în creier, unde substanța determină efectele psihoactive. Astfel, spre exemplu, *heroina* este biodisponibilă în urină până la 3 zile, în firul de păr, până la 90 zile, în sânge până la 6 ore, iar în salivă până la 1 oră, în timp ce *metadona* este biodisponibilă în urină până la 12 zile, în firul de păr, până la 90 zile, în sânge până la 24 ore, iar în salivă până la 10 zile⁸.

4. Ce se întâmplă în cazul în care consumul involuntar de substanțe psihoactive are loc cu puțin timp înainte de comiterea unei infracțiuni (spre exemplu, 1-3 ore) sau cu o perioadă de timp în urmă (spre exemplu, câteva zile, săptămâni etc.) față de momentul comiterii unei infracțiuni?

Este posibil, în anumite situații, ca o persoană să consume involuntar substanțe psihoactive și apoi să comită o infracțiune. În acest caz, întrebarea este următoarea: se poate invoca cauza de neimputabilitate a intoxicării sau persoana va răspunde penal pentru comiterea unei infracțiuni sub influența substanțelor psihoactive?

Dacă intoxicația involuntară este completă, atunci persoana care a comis infracțiunea nu răspunde penal, întrucât poate fi invocată cu succes cauza de neimputabilitate a intoxicației.

În cazul în care intoxicația involuntară este incompletă, nu este admisibilă această cauză de neimputabilitate, iar persoana care a comis infracțiunea în această stare răspunde din punct de vedere penal.

Codul penal în vigoare reglementează în mod expres mai multe infracțiuni care pot fi comise sub influența substanțelor psihoactive. Spre exemplu, vătămarea corporală din culpă – art. 196 alin. (1) C. pen.; exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile – art. 247 alin. (2) C. pen.; părăsirea postului și prezența la serviciu sub influența alcoolului sau a altor substanțe – art. 331 alin. (2) C. pen.; conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe – art. 336 alin. (2) C. pen.; refuzul sau sustragerea de la prelevarea de mostre biologice – art. 337 C. pen. etc. În toate aceste situații, pentru existența infracțiunii, pe lângă condițiile specifice fiecărei infracțiuni, trebuie îndeplinită și o condiție suplimentară, respectiv comiterea faptei sub *influența substanțelor psihoactive*.

Bineînțeles că și alte infracțiuni pot fi comise sub influența substanțelor psihoactive, dar acest lucru nu condiționează existența infracțiunii. Spre exemplu, comiterea unei infracțiuni de furt sub influența substanțelor psihoactive nu

⁸ A se vedea, opinia Institutului Național de Medicină Legală „Mina Minovici” București în sensul prezenței în probe biologice a substanțelor psihoactive ori a metaboliților ei activi, formulată conform art. 476 alin. (10) raportat la art. 473 alin. (5) din C. pr. pen. În același sens, Hazlez Hudson, Theresa Parisi, Ashish Bhatt, *How long do drugs stay in your sistem*, pe www.addictioncenter.com, în cuprinsul Deciziei nr. 25 din 27 ianuarie 2025 a I.C.C.J., *Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept*, par. 111, 112, 121, 152, publicată în M. Of. nr. 70 din 28 ianuarie 2025.

condiționează existența infracțiunii prevăzute de art. 228 C. pen., această stare atrăgând reținerea circumstanței agravante prevăzută de art. 77 lit. f) C. pen. În schimb, existența infracțiunii de conducere a unui vehicul sub influența substanțelor psihoactive este condiționată, în primul rând, de consumarea unor astfel de substanțe, iar în al doilea rând, de efectele pe care acestea le produc asupra persoanei respective.

Așadar, având în vedere că legea condiționează existența unor astfel de infracțiuni de comiterea faptei sub influența substanțelor psihoactive, este absolut necesar să definim noțiunile de „sub influență”, „substanțe psihoactive”, „efecte psihoactive” și „consum”.

4.1. Înțelesul expresiei „sub influență”

Expresia „sub influență”, care se regăsește în conținutul infracțiunilor de vătămare corporală din culpă, prevăzută de art. 196 alin. (1) C. pen.; părăsirea postului și prezența la serviciu sub influența alcoolului sau a altor substanțe prevăzută de art. 331 alin. (2) C. pen. și conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe, prevăzută de art. 336 alin. (2) C. pen., nu este definită de Codul penal, astfel că pentru înțelegerea acesteia trebuie să avem în vedere limbajul obișnuit.

Conform dicționarului limbii române, prin „influență” se înțelege acțiunea exercitată asupra unui lucru sau asupra unei ființe, putând duce la schimbarea lor⁹. De altfel, acest aspect a și fost reținut în cuprinsul Deciziei nr. 25 din 27 ianuarie 2025 a ÎCCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept¹⁰ (para. 144).

Așadar, în toate situațiile în care legiuitorul folosește expresia „sub influență”, fie că se referă la băuturi alcoolice, fie la substanțe psihoactive, înțelesul este același, respectiv acțiunea pe care o au aceste substanțe asupra unei persoane fizice și care poate conduce la schimbarea comportamentului acesteia.

4.2. Înțelesul expresiei de „substanțe psihoactive”

Cu privire la această expresie trebuie să avem în vedere dispozițiile art. 241 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal¹¹. Potrivit acestui text, „prin substanțe psihoactive se înțelege substanțele stabilite prin lege, la propunerea Ministerului Sănătății”.

Conform art. 1 lit. a) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată¹², *prin substanțe aflate sub control național se înțelege drogurile și precursorii înscrisi în tabelele-anexă nr. I-IV*. De asemenea,

⁹ <https://dexonline.ro/definitie/influen%C8%9B%C4%83>.

¹⁰ Publicată în M. Of. nr. 70 din 28 ianuarie 2025.

¹¹ Publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012.

¹² Publicată în M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014.

conform acestui text, tabelele pot fi modificate prin înscrierea unei noi plante sau substanțe, prin radierea unei plante sau substanțe ori prin transferarea acestora dintr-un tabel în altul, la un interval de maximum 6 luni de la înaintarea propunerii de modificare de către ministrul sănătății sau ministrul afacerilor interne.

Totodată, potrivit lit. b) a art. 1 din Legea nr. 143/2000, *drogurile sunt plantele și substanțele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante și substanțe, înscrise în tabelele nr. I-III.*

În acest context trebuie să arătăm faptul că, în conformitate cu art. 10 alin. (2) din Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope¹³, a fost emis de către ministrul sănătății Ordinul nr. 4965/2024, ce cuprinde lista preparatelor care conțin substanțe stupefiante și psihotrope¹⁴.

4.3. Înțelesul expresiei „efecte psihoactive”

Înțelesul acestei expresii îl găsim în dispozițiile art. 2 lit. e) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare¹⁵.

Conform acestui text, prin „efecte psihoactive” se înțelege unul dintre următoarele efecte pe care le poate avea un produs, atunci când este consumat de către o persoană: *stimularea sau inhibarea sistemului nervos central al persoanei, având ca rezultat modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului ori crearea unei stări de dependență, fizică sau psihică.*

4.4. Înțelesul expresiei de „consum”

Înțelesul acestei expresii îl găsim în dispozițiile art. 2 lit. f) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare. Astfel, conform acestui text, prin „consum” se înțelege *introducerea în organismul uman a unui produs, indiferent dacă acesta a fost dizolvat, impregnat, dispersat sau diluat, în una dintre următoarele modalități: pe cale orală ori injectabilă, inhalare, fumat sau aplicarea externă pe corpul unei persoane, în orice alt mod, în așa fel încât produsul să ajungă în corpul unei persoane.*

4.4. Când putem afirma că o persoană se află „sub influența substanțelor psihoactive”?

Atunci când afirmăm că o persoană se află „sub influența substanțelor psihoactive” trebuie să avem în vedere, în primul rând, consumul unor astfel de substanțe,

¹³ Publicată în M. Of. nr. 1095 din data de 5 decembrie 2005.

¹⁴ Publicat în M. Of. nr. 1032 din data de 15 octombrie 2024.

¹⁵ Republicată, în M. Of. nr. 140 din 26 februarie 2014.

iar, în al doilea rând, efectul pe care acestea îl au asupra comportamentului persoanei, fără însă să aibă loc, în mod obligatoriu, și o schimbare concretă în comportamentul acesteia.

Așadar, pentru îndeplinirea celei de-a doua condiții, este obligatoriu ca pentru stabilirea în concret a comportamentului persoanei să se dovedească prin probe pertinente și concludente această schimbare, iar acest lucru nu se poate face decât examinarea medicală a unei persoane.

Recent, prin Decizia nr. 25 din 27 ianuarie 2025, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a stabilit cu caracter obligatoriu că *„În cazul infracțiunii de conducere a unui vehicul sub influența substanțelor psihoactive, prevăzută de art. 336 alin. (2) din Codul penal, pentru realizarea condiției esențiale atașată elementului material al laturii obiective, aceea ca inculpatul să se fi aflat sub influența unor substanțe psihoactive, este necesar să se constate atât prezența în probele biologice a substanței psihoactive, cât și aptitudinea acesteia de a putea determina afectarea capacității de a conduce a autorului faptei”*.

Din punctul nostru de vedere, această interpretare a instanței supreme, care se referă la strict la infracțiunea de conducere a unui vehicul sub influența substanțelor psihoactive, prevăzută de art. 336 alin. (2) din C. pen., poate fi extinsă și la celelalte infracțiuni care prevăd în mod obligatoriu ca subiectul activ să se afle „sub influența alcoolului sau a substanțelor psihoactive”, interpretarea dată neputând fi restrânsă numai la infracțiunea menționată.

În concluzie, pentru a răspunde la prima parte a întrebării, respectiv ce se întâmplă în cazul în care consumul involuntar de substanțe psihoactive are loc cu puțin timp înainte de comiterea unei infracțiuni (spre exemplu, 1-3 ore), pentru a putea fi angajată răspunderea penală în acest caz nu este suficientă numai dovedirea consumării unor substanțe psihoactive, ci este absolut necesar să se demonstreze și că aceste substanțe au avut ca rezultat modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului făptuitorului. Or, acest lucru nu se poate face decât în urma unor examene medicale complexe și nicidecum printr-o simplă observație.

Apreciem că în astfel de situații se impune efectuarea unor expertize medico-legale de specialitate de către Institutul de Medicină Legală. Numai așa se poate demonstra, dincolo de orice îndoială, că asupra persoanei care a consumat substanțe psihoactive există modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului, în caz contrar fiind foarte greu de dovedit astfel de fapte prin intermediul altor mijloace de probă.

Totodată, în cazul în care consumul involuntar de substanțe psihoactive are loc cu o perioadă de timp în urmă față de momentul comiterii unei infracțiuni (spre exemplu, câteva zile, săptămâni etc.) modul de abordare trebuie să fie același. Nici în astfel de cazuri nu este suficient ca să se dovedească numai prezența acestor substanțe în corpul unei persoane, ci și este absolut necesar să fie dovedită și aptitudinea acestor substanțe de a putea determina afectarea capacității subiectului activ al infracțiunii, or acest lucru nu se poate face decât cu ajutorul unor expertize medico-legale de specialitate.

5. Concluzii

Având în vedere considerentele expuse mai sus, putem formula următoarele concluzii:

- intoxicația este o cauză de neimputabilitate reglementată în art. 29 din Codul penal, însă pentru existența acesteia sunt necesare îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: să fie săvârșită o faptă prevăzută de legea penală; starea de intoxicație să fie involuntară și să fie provocată de alcool sau de alte substanțe psihoactive; starea de intoxicație să conducă la imposibilitatea făptuitorului să-și dea seama de acțiunile sau inacțiunile sale ori imposibilitatea de a le controla, iar în final, starea de intoxicație involuntară să fie completă și să existe în momentul comiterii faptei prevăzute de legea penală;

- efectul principal al acestei cauze de neimputabilitate constă în faptul că fapta comisă nu constituie infracțiune, întrucât lipsește una din trăsăturile esențiale ale infracțiunii, respectiv imputabilitatea și prin urmare nu pot fi aplicate pedepse sau măsuri educative, fiind posibilă aplicarea unor măsuri de siguranță;

- intoxicația involuntară completă produce efecte *in personam*, astfel că această cauză de neimputabilitate nu se extinde și asupra participanților (coautori, complici, instigatori);

- în cazul intoxicației involuntare incomplete cu substanțe psihoactive nu este incidentă această cauză de neimputabilitate, întrucât chiar dacă persoana ajunge independent de voința ei în această stare, ea nu conduce la pierderea totală a capacităților intelective și volitive;

- Codul penal în vigoare reglementează în mod expres mai multe infracțiuni care pot fi comise sub influența substanțelor psihoactive. Spre exemplu, vătămarea corporală din culpă – art. 196 alin. (1) C. pen.; exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile – art. 247 alin. (2) C. pen.; părăsirea postului și prezența la serviciu sub influența alcoolului sau a altor substanțe – art. 331 alin. (2) C. pen.; conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe – art. 336 alin. (2) C. pen.; refuzul sau sustragerea de la prelevarea de mostre biologice – art. 337 C. pen. etc. În toate aceste situații, pentru existența infracțiunii, pe lângă condițiile generale fiecărei infracțiuni, trebuie îndeplinită și o condiție suplimentară, respectiv comiterea faptei sub *influența substanțelor psihoactive*;

- în toate situațiile în care legiuitorul folosește expresia „*sub influența*”, fie că se referă la băuturi alcoolice, fie la substanțe psihoactive, înțelesul este același, respectiv acțiunea pe care o au aceste substanțe asupra unei persoane fizice și care poate conduce la schimbarea comportamentului acesteia;

- prin *substanțe psihoactive* se înțeleg substanțele stabilite prin lege, la propunerea Ministerului Sănătății, fiind avute în vedere, în principal, Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, Legea nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrop și Ordinul nr. 4965/2024 al ministrului sănătății;

- prin *efecte psihoactive* se înțelege unul dintre următoarele efecte pe care le poate avea un produs, atunci când este consumat de către o persoană: stimularea sau inhibarea sistemului nervos central al persoanei, având ca rezultat modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului ori crearea unei stări de dependență, fizică sau psihică;

- prin *consum* se înțelege introducerea în organismul uman a unui produs, indiferent dacă acesta a fost dizolvat, impregnat, dispersat sau diluat, în una dintre următoarele modalități: pe cale orală ori injectabilă, inhalare, fumat sau aplicarea externă pe corpul unei persoane, în orice alt mod, în așa fel încât produsul să ajungă în corpul unei persoane;

- pentru a putea fi angajată răspunderea penală în cazul în care consumul involuntar de substanțe psihoactive are loc cu puțin timp înainte de comiterea unei infracțiuni (spre exemplu, 1-3 ore), nu este suficientă numai dovedirea consumării unor substanțe psihoactive, ci este absolut necesar să se demonstreze și că aceste substanțe au avut ca rezultat modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului făptuitorului;

- situația este identică și în cazul în care consumul involuntar de substanțe psihoactive are loc cu o perioadă de timp în urmă față de momentul comiterii unei infracțiuni (spre exemplu, câteva zile, săptămâni). Nici în acest caz nu este suficient ca să se dovedească numai prezența acestor substanțe în corpul unei persoane, ci și este absolut necesar să fie dovedită și aptitudinea acestor substanțe de a putea determina afectarea capacității subiectului activ al infracțiunii.